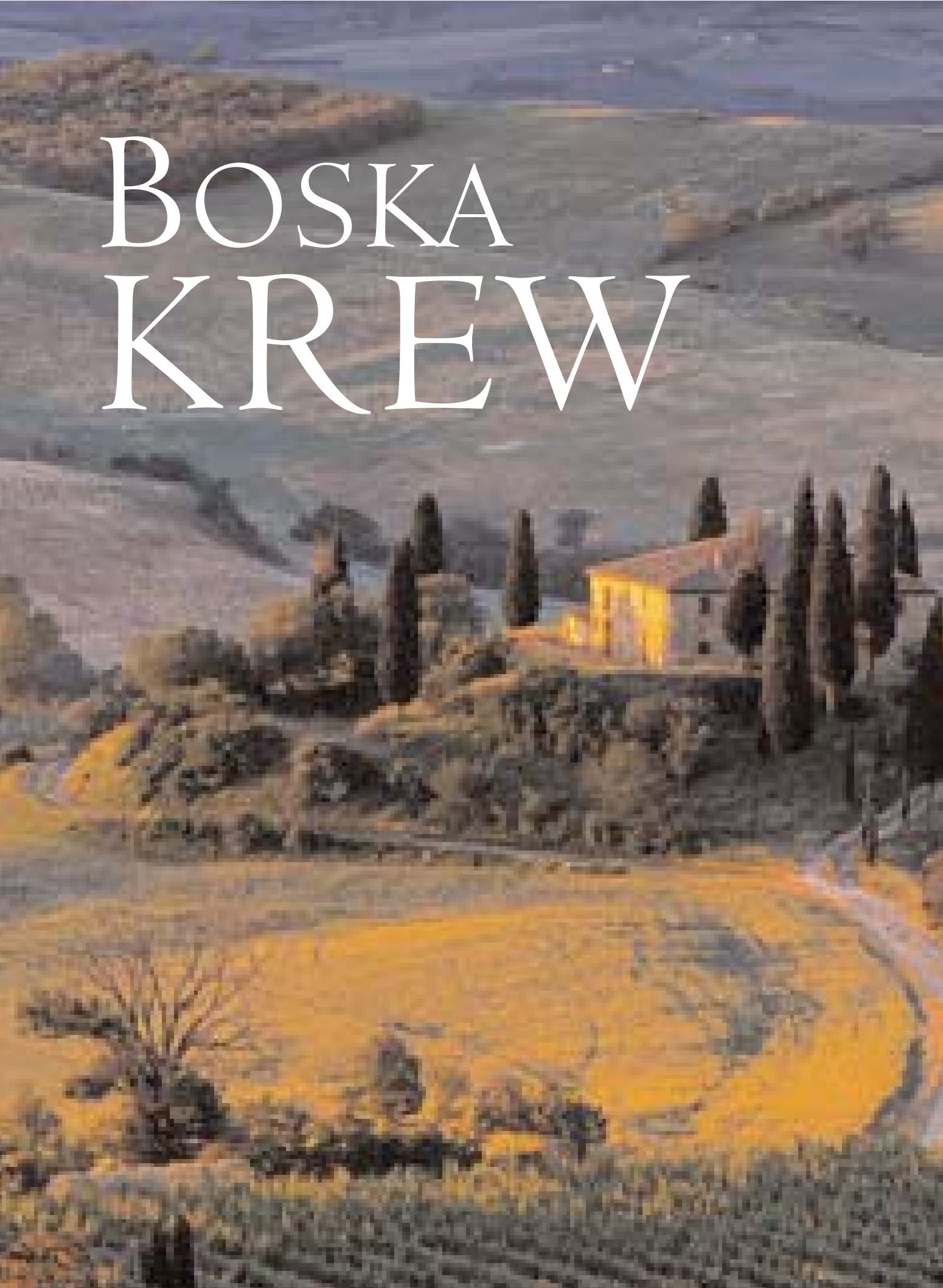

BOSKA KREW

Każdy wie, że Toskania – od strony stołu patrząc – to oliwa, niesłony chleb, fasola i sto innych rzeczy, bo jada się tu może nie tak wspaniale jak w Bolonii, ale równie obficie.

Jeśli chodzi o wina – jest ich morze, lecz ikony są trzy: chianti, brunello di montalcino i vino nobile di montepulciano.

Ich podstawą jest szczep sangiovese

CHIANTI (NAJLEPIEJ CLASSICO)

Chianti chianti nierówne, bo tą nazwą można określić nie tylko wina pochodzące z Chianti, czyli rozległej krainy pomiędzy Florencją i Sieną, ale i sześciu innych stref rozciągających się od okolic Pistoji na północy po Montalcino i hen poza Pienięż na południu oraz od okolic nadmorskiego Livorno na zachodzie po Arezzo w głębi lądu. Oprócz oczywistych różnic wysokości (a co za tymi idzie – różnych warunków klimatycznych), strefa chianti obejmuje także bardzo zróżnicowane gleby. Na dodatek poszczególne apelacje chianti rządzą się własnymi prawami: wina mogą mieć inną zawartość alkoholu lub obowiązkowy czas dojrzewania w beczce. Strefa najważniejsza, klasyczna nosi określenie „classico” i tego słowa warto na etykiecie szukać. Najważniejsze miasteczka: Greve, Radda, Castellina, Gaiole (wszystkie z rozszerzeniem: „in Chianti”) oraz Castelnuovo Berardenga.

Podstawą chianti (i innych opisywanych tu tokańskich win czerwonych) jest szczep sangiovese, najważniejsza – lub co najmniej druga najważniejsza – odmiana Włoch. Bywa nazwana sangiovetto, prugnolo gentile lub brunello – z racji brązowo-brunatnego koloru jagód). Dzieli się tę odmianę według wielkości jagód na „grosso” i „piccolo”. Nazwa oznacza tytułową krew Jowisza, co wskazuje na antyczne pochodzenie. Cechy? Wysoka, wręcz ostra kwasowość (potrafi być upiorna w tanich winach) i wyraziste taniny. Sangiovese doskonale czuje się w beczce, wręcz zachęca do tworzenia win długo dojrzewających i długowiecznych. Potrafi dawać wina skoncentrowane i potężne, o zwierzęco-skórzanych aromatach – i lekkie, wiśniowe, nieco pikantne, ale zawsze kwaskowate.

Dla złagodzenia nadpobudliwej natury tej odmiany klasyczny skład mieszanki chianti zobowiązywał do łączenia sangiovese z łagodniejszymi szczepami. Ten zwyczaj zarzucono na przełomie wieków; obecnie można się ograniczyć do czystego sangiovese – lub dodawać szczepy międzynarodowe, jak cabernet sauvignon i syrah. Siłą rzeczy chianti wzmocnione shirazem będzie ciemniejsze i mocniejsze od innych, korzystających z sił odmian lokalnych.

Z chianti classico wiąże się legenda nieszczęsnego czarnego koguta, którego wszyscy

znają, bo „gallo nero” jest znakiem umieszczanym na butelkach przez członków Consorzio di Chianti Classico. Dawno, dawno temu – by zakończyć spory o ziemię pomiędzy Sieną a Florencją – ustalono, że „o pianiu koguta” każde z miast wyśle jeźdźca, który ma gnać przed siebie – gdzie jeźdźcy się spotkają, tam będzie granica. Sienieńczycy wybrali rącego konia i dorodnego koguta, Florentczyki podeszli do problemu bardziej twórczo: koń dobrze, ale czas liczy się bardziej. Wybrali wychudzonego, czarnego koguta, pięjącego nie o brzasku, ale z głodu, przez całą noc. Jeździec wyruszył wcześniej, kogut wszedł do historii, Florencja do dziś górą.

WINIARNIE

ENOTECA ITALIANA

Fortezza Medicea

Tel. (+39 0577) 22 88 43

www.enoteca-italiana.it

■ Siedziba Enoteki znajduje się w fortecy Medyceuszy i ostatniej wiosny trwała w stanie przedłużającego się remontu. Instytucja została powołana do życia dekretem samego p. prezydenta w latach 50. ubiegłego wieku, celem promocji win DOC i DOCG (z czasem zaczęła promować i inne, ale wybór staranny). Wszelkie niezbędne informacje o regionie i winach. Win – do kupienia – grubo ponad tysiąc. Także kursy, degustacje, objazdy winnic. Strategiczne położenie, pomiędzy parkingiem i centrum Sieny, koniecznie.

FATTORIA CASTELLO DI VOLPAIA

VOLPAIA – 53017 RADDA IN CHIANTI

Tel. (+39 0577) 738 066

Fax (+39 0577) 738 619

www.volpaia.com

■ Wycieczka na ćwierć dnia, ale jechać: daleko, wysoko, pięknie. Małe miasteczko, własność rodziny Giovannelli Stianti. Wszystko, co żyje lub stoi, jest związane z produkcją wina i oliwy, nawet piwnice kościoła zamieniono na piwnice winne. Pod uliczkami wino płynie rurami, co wygląda atrakcyjnie i można pomarzyć o końcówce „winoduktu” np. w jadalni, ale ma znaczenie czysto praktyczne i wynika z nie-

wielkiej ilości miejsca i zabytkowej zabudowy, w której mieści się winiarnia. Energiczna i elegancka Giovannella udziela prywatnych lekcji gotowania. Spróbować: supertoskana Balfico.

FATTORIA DI FELSINA

Via del Chianti 101

53019 CASTELNUOVO BERARDENGA

Tel. (+39 0577) 355 117

Fax (+39 0577) 355 651

www.felsina.it

■ Można sobie darować wszystko inne, ale nie Felsinę. Piękne piwnice, niezwykle miła, gościnna i uczynna załoga, składająca się – przynajmniej jeśli chodzi o reprezentację firmy – głównie z niewiast, ładnych (lub bardzo). O winach nie wspomnę, bo godne polecenia właściwie wszystko. Spróbować koniecznie: supertoskana Fontalloro (kochanego przez krytyków) i chianti riserva Rancia (kochanego przez masy). Ciekawe: I Sistri, czyli wizja chardonnay wg Franco Bernabei. Ale można próbować co się chce, bo wszystko dobre (lub bardzo).

FONTERUTOLI DI MARCHESI MAZZEI

Enoteca di Fonterutoli Az. Agricola

Via Puccini 4, Loc. Fonterutoli

53011 CASTELLINA IN CHIANTI

Tel. (+39 0577) 741 385

Fax (+39 0577) 740 676

www.fonterutoli.it

■ Kolejne miasteczko-winiarnia, w rękach rodziny markiza Mazzei. Format kieszonkowy, ale winiarnia rozłożona poniżej, na uboczu robi wrażenie (choć na razie w budowie). Supernowoczesna, z wszelkimi możliwymi nowinkami technicznymi (mikrowinifikacja i automatyczne mieszadła do maceracji), niebanalna architektura z naturalną skałą zastępującą jedną ze ścian. O tym, że nie ma tu pomp, a kolejne etapy produkcji znajdują się na coraz to niższych poziomach, czyli wino przepływa zgodnie z wolą Bożą, nawet nie wypada wspominać. Jest rzeczą oczywistą, że Fonterutoli nie mogłoby się bez tej – dość już popularnej, choć kosztownej – zachcianki obejść. Bardzo przystępne – określenie to nie odnosi się do ceny, ale do charakteru – chianti riserva, mięsiste, soczyste, nawet nieco zbyt obfite, o ustach jak Isabelle Adjani dwadzieścia pięć lat temu (a to znaczy: dobrze).

CASTELLO DI BROLIO

Loc. Brolio, GAIOLE

www.ricasoli.it

■ Kolejna długa wycieczka, choć na mapie wygląda niewinnie. Jednak droga wydłuża się, bo zakrętów chmara. Dobrze wykorzysta ten czas na refleksję, jako że wizyta w u barona Ricasoli ma charakter pielgrzymki: to w końcu ojciec chianti, jemu zawdzięczamy obowiązujący do 1996 zestaw odmian używanych do pro-

BRUNELLO DI MONTALCINO

Ach, ach jak ładnie jest pomiędzy Siena a Buonconvento, na trasie do Montalcino; rytmiczne, faliste wzgórza, białe ścieżki wśród cyprysów i topoli. Obrazki pejzażu wbite na stałe w tzw. pamięć zbiorową; tak właśnie wyobrażamy sobie szczęśliwe życie pod słońcem Italii. Mniej i bardziej krętymi zawijasami droga powoli dociera do stóp dominującego nad okolicą wzgórza i rozpoczyna malowniczą wspinaczkę. Na tym wrażenia (prócz winiarskich) się kończą, samo miasteczko nie jest warte grzechu, nawet forteca – w której murach mieści się spora enoteka.

Brunello di Montalcino, historycznie pierwsza we Włoszech apelacja wyższej klasy (DOCG, charakterystyczny różowy pasek na szyjce butelki), od lat 80. XX wieku ambasador Włoch w świecie. Brunello powstaje wyłącznie i jedynie z sangiovese, które tu osiąga najwyższe rejestry koncentracji i mocy: wina mają dużo alkoholu, ale i więcej ekstraktu, dzięki czemu kwasowość wydaje się niższa, a mocne garbniki nie przeszkadzają. Minimum cztery lata dojrzewania, z czego trzy w beczkach różnej wielkości. Brunello dobrze się starzeją. Ceny, mówiąc ogólnie, do niskich nie należą.

VINO NOBILE DI MONTEPULCIANO

Jadąc do Montepulciano dobrze zajrzeć do Chianciano Terme, niewielkiego uzdrowiska. Najlepiej przed lub po sezonie: smutek, schylek, dekadencja i nuda. To tu Fellini nakręcił „8 i 1/2”. Po kilku dniach w Chianciano można dojść do przekonania, że jesteśmy wewnątrz filmu. Ale może w sezonie jest inaczej.

Montepulciano, położone na wzgórzu jak i Montalcino, ma jednak znacznie więcej uroku. Vino nobile – choć znane i cenione od lat – ciągle jeszcze nie doczekało się swoich pięciu minut w błysku fleszów. Na razie pozostaje w cieniu brunello, podobnie jak to ma miejsce w przypadku innej pary słynnych bliźniaków – barbaresco skrytego za barolo. Ech, życie. Gdyby nie brunello, nobile byłoby najlepsze. Dzięki brunello – ma szansę być ciekawsze. Powstaje z prugnolo gentile (czyli oczywiście sangiovese) z możliwymi domieszkami innych szczepów. Krótszy czas dojrzewania niż w przypadku brunello, taniej i bez tej niekiedy nieznośnej atmosfery gwiazdorstwa. W Montepulciano, mimo tysięcy gości i milionów komplementów, można odnaleźć bezpretensjonalnych winiarzy, którym jeszcze nie zdążyło przewrócić się w głowach.

Piotr Pietrzyk

dukcji chianti. Ciekawostką było nie to, że kwasowe sangiovese łagodzą dodatkiem canaiolo, mammolo czy colorino, ale i... szczepami białymi. A to już wśród czerwonych win rzadkość.

Zamku zwiedzić się nie da, przyjemność oglądania ogrodów czy spaceru po murze można sobie darować, lepiej od razu przejść do sali degustacyjnej – tu rozczarowania nie będzie, bez siurpryz – ale porządnie: jak na ojca przystało.

FATTORIA DEI BARBI

Loc. Podernuovi,
170 MONTALCINO
Tel. (+39 0577) 841 111
Fax (+39 0577) 841 112
www.fattoriadeibarbi.it

■ Styl win i architektury tradycyjny, nieco przykurzony, na pierwszy rzut oka mało atrakcyjny. Jednak pojechać, zwłaszcza że kawałek dalej prześlizgnie opactwo Sant'Antimo (www.antimo.it). Tutejsze muzeum brunello można pominąć, win spróbować, choć lepiej poza salą degustacyjną, mocno przesiąkniętą zapachem starej szafy. Jeśli kto oczekuje inwazji mocy – tu jej nie doświadczy. Ale dla poszukujących

harmonii – jak znalazł. Nie zawsze się udaje, niekiedy wina wydają się wręcz wodniste i niezdefiniowane, męczące, raz jednak było (prawie) bosko. Niestety, później nie mogłem już tego poczucia odnaleźć.

POGGIO ANTICO

53024 Montalcino (Siena)
Tel. (+39 0577) 848 044
Fax (+39 0577) 846 563
www.poggioantico.com

■ Pewien mediolański bankier (nazwiskiem Golder, trudno marzyć o lepszym w takim fachu) nabył tę ziemię i przekazał córce. Na miejscu nie było nic, nawet elektryczności, w co trudno uwierzyć, patrząc na to, co jest: supernowoczesna winiarnia, z wszelkimi możliwymi nowinkami technicznymi i angielskojęzyczną ekipą. Chłodno, profesjonalnie, ale gościnnie. Spróbować Madre i dwóch brunello: Altero i Riservy. Słynna, bardzo dobra restauracja. Ceny odpowiadają jakości.

TENUTA VALDIPIATTA

via Ciarliana 25/A, 53045
MONTEPULCIANO
Tel. (+39 578) 757 930
Fax (+39 578) 717 037
www.valdipiatta.it

■ Koniecznie. Położona niezbyt szczęśliwie, pejzaż szpeci olbrzymi budynek szpitala,

świadczący że i Włosi miewają problemy z tzw. architekturą krajobrazu. Nie za wiele do zwiedzania, od razu należy przejść do degustacji. A tu jest z każdym winem lepiej, mocniej, potężniej. Na razie nikt inny nie robi takich vino nobile. Niezwykle sympatyczny właściciel, pan Caporali z brodą. Z ValdiPiatta związana jest Caffè Poliziano (www.caffepoliziano.it), zabytkowa kawiarnia i restauracja, znajdująca się na jednej z głównych ulic Montepulciano. Z tarasu widok na Jezioro Trazymeńskie, jeśli później nie jedziecie na Capri – oświadczyć się tutaj.

AZIENDA POLIZIANO

Via Fontago 1 53040
MONTEPULCIANO STAZIONE,
Tel. (+39 0578) 738 171
www.carlettipoliziano.com

■ Leżąca poniżej miasteczka Montepulciano winiarnia, słynna z produkcji vino nobile z działki o wdzięcznej nazwie Asinone – co po naszymu znaczy „osioł”, a odnosi się do kształtu tejże działki, nie właściciela. Ładne rosso di montepulciano, ładne nobile, w ogóle ładnie i warto zajrzeć. Winiarnia w stanie – jak wszystko tutaj – przedłużając się rozbudowy.

